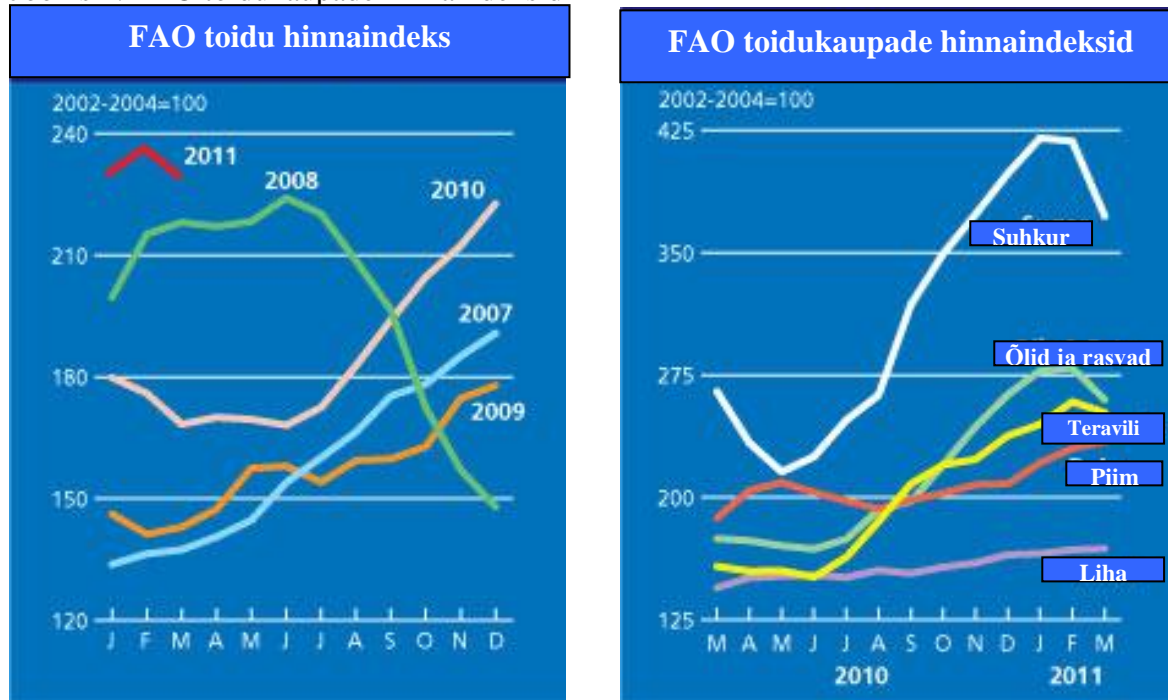

1. FAO hinnang olukorrale toiduga ja piimaga varustatuse osas maailmas¹

1.1. Toiduga varustatus

Maailmas on 6,5 miljardit inimest, neist ligi 1 miljard nälgib. Näljahäda teravnes 2007. aastal koos toiduainete hinnatõusuga, 2008. aastal hinnad küll langesid, kuid toidukriisile see leevendust ei toonud, pigem vastupidi. Hinnalangust ei põhjastanud mitte pakkumise (tootmise) kasv, vaid majandusraskustest tingitud nõudluse vähenemine. Seda kinnitab peaaegu kõigi toidukaupade samaaegne hinnalangus paralleelselt globaalse majanduslangusega.

Joonis 1. FAO toidukaupade hinnaindeksid

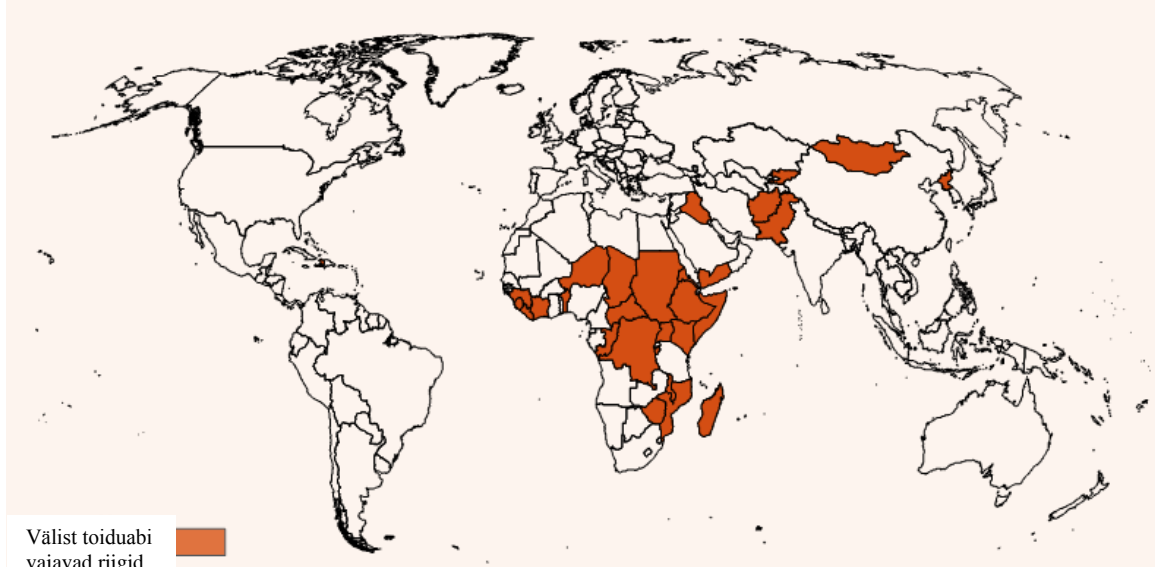
Allikas: FAO

2009. aastal alanud ülemaailmset finantskriisi hindavad rahvusvahelise valuutafondi (IMFi) analüütikud kõige ohtlikumaks peale 1930. aasta kriisi. Langevad hinnad ei peegelda mitte olukorra paranemist, nagu võiks arvata, vaid pigem vaesuse süvenemist. Odavamad toidukaupade hinnad tarbijatele ei kompenseeri nende üldist sissetulekute vähenemist. Ebakindlus tuleviku ees ja hindade suur kõikumine mõjutavad omakorda farmereid külviplaanide tegemisel konservatiivsusele ja pidurdavad tootmise kasvu. Samuti tähendavad farmeritele odavad toiduhinnad keskpikas perspektiivis investeeringute edasilükkamist, mis oleks aga vajalikud toiduga varustatuse tagamiseks. Hinnalangusest ohtlikumaks peetakse finantskriisiga kaasnevat takistust krediidi saamiseks. Samas võib finantskriis alandada ka tootmiseks vajalike sisendite (energia, väetiste jne) hinda, kuigi tõenäoliselt ei lange nende hinnad samas tempos väljundi (toidu) hindadega. Netoefekt farmeri jaoks sõltub sisendite ja väljundite hindade kohanemise kiirusest.

FAO hinnangul kannatab toidukriisis 29 riiki, kes vajavad ka välist abi. Kriisi põhjused peituvad nii vaesuses, konfliktikolletes kui ka ebasoodsates ilmastikuoludes.

¹ [Crop Prospects and Food Situation, No. 1, March 2011; Food Outlook, November 2010](#)

Joonis 2. Toidupuuduse all kannatavad riigid maailmas

Allikas: FAO

Globaalsed põllumajandustoodangu trendid näitavad, et toodangu maht ei suuda nõudluse kasvuga sammu pidada. Aastaks 2050 prognoositakse inimeste arvuks maailmas juba üle 9 miljardi. Eelduste kohaselt elab enamus lisanduvatest inimestest linnades, maaelanikkond väheneb ja seega on vaja farmerite produktiivsust märkimisväärselt suurendada. FAO kutsub üles investeerima aastas 30 miljardit USA dollarit arengumaade (keda rahvastiku juurdekasv ja toidukriis kõige rängemalt mõjutab) põllumajandusse, et kasvatada aastaks 2050 nende põllumajandustoodang kahekordseks ja sellega tagada ka inimeste toiduga varustatus. Arenguriikide toidu toodangu kasvu võimaliku allikana näeb FAO ennekõike väikeste majapidamise produktiivsuse kasvu, seetõttu on plaanis toetada just nende investeeringuid.

Arvatakse, et toodangu suurendamine maailmas võib toimuda põllumajandusliku maa pinna suurenemise arvel (potentsiaali hinnatakse 4,2 miljardile hektarile, kasutusel praegu 1,5 miljardit hektarit). See tooks aga kaasa keskkonnakahjustused ja suureneva kasvuhoonegaaside emissiooni. Teine võimalus oleks saagikuse suurendamine, aga see eeldab farmerite paremat ligipääsu sisenditele (kvaliteetsed seemned, väetised jms), nende paremaid majandamis- ja kutseoskusi ning niisutatava pindala suurendamist. Jääb siiski ka kartus, et toodangu mahu suurenemist võib hakata takistama globaalne kliimasoojenemine, kui temperatuur tõuseb rohkem kui 2°C. Sellisel juhul oleks oodata ennekõike Aafrikas, Aasias ja Lädina-Ameerikas saakide vähenemist 20-40% võrra ning sagedasemaid looduskatastroofe. Teise ohuna nähakse olukorda, kus energiahinnad tõusevad. Sellisel juhul võib biokütuste tootmine esitada tõsise väljakutse toidu tootmisele ja täielikult muuta traditsioonilist põllumajandusturu süsteemi.

1.2. Olukord maailma piimatootmises

Piimatoodete tormiline hinnatõus maailmaturul lõppes 2007. aasta novembris. 2008. aasta teisest poolest alates langesid hinnad kõikidel piimatoodetel, kõige rohkem aga kõrge proteiinisaldusega piimatoodetel (lõssipulbril, täispiimapulbril). Kuna samal ajal tõusid ka tootmiskulud (eriti just teravilja baasil söödetaivate karjade puhul), siis muutus tootmise kasumlikkus negatiivseks. Alates 2009. aasta maikuust hakkasid piimatoodete hinnad taas vähehaaval tõusma. 2009. aasta lõpuks saavutati juba tugev kasv ning 2011. aasta märtsis oli hinnaindeks juba 2008. aasta kõrgeimal tasemel.

Prognoositakse maailma piimatootmise mahu kasvu aeglustumist. Toodang peaks suurenema 2010. aastal vaid 1,7% (so 710,3 miljoni tonnini), mis peegeldab toodangumahtude kasvu Aasias ja Lõuna-Ameerikas.

Aasia on suurima toodanguga (257 mln tonni) ja kiireima kasvuga piimatootja.

2010. aastal oodatakse piimatoodangu kasvuks siiski vaid 2,8% algselt prognoositud 4% asemel. Kasvu vähenemine tuleneb peamiselt Pakistani toodangu langusest 8% võrra ulatusliku taudipuhangu tagajärjel, mis tappis üle 1,2 mln looma. Lisaks langes haiguste ja söödanappuse tõttu veel 14 mln looma produktiivsus. Vastukaaluks oodatakse teistes peamistes tootjariikides tugevat toodangu mahu kasvu – Hiinas 10% ja Indias 4%.

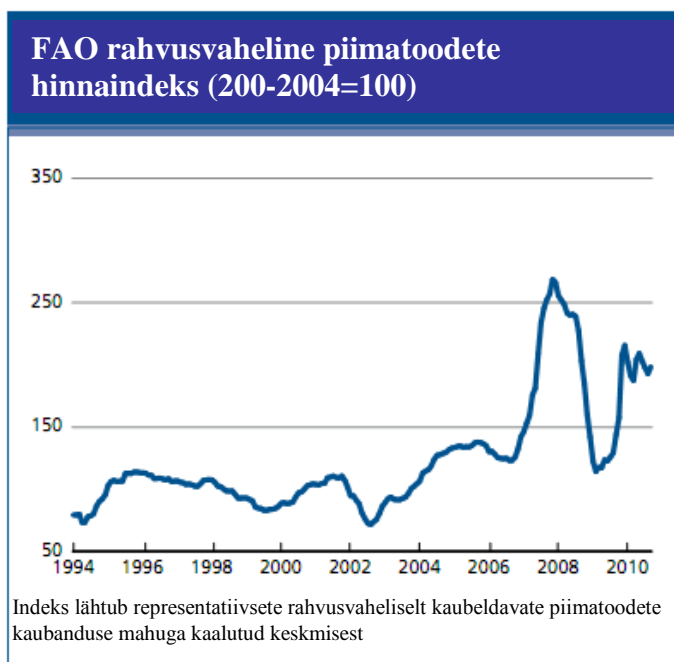
Lõuna-Ameerikas kasvab tänu soodsatele ilmastikutingimustele 2010. aastal toodang 2,5% ehk 61,3 mln tonnini.

Aafrikas suureneb piimatoodang 2010. aastal 1,3% ehk 37,4 mln tonnini, seda peamiselt Keenia ja Lõuna-Aafrika tootmismahu kasvu tõttu.

Põhja-Ameerikas tõuseb piimatoodang 2010. aastal tänu lehmade produktiivsuse suurenemisele 1,1% ehk 87 mln tonnini.

Euroopas oodatakse toodangu kasvuks 1% ehk tõusu 133 mln tonnini, mis tuleb peamiselt kvootide suurendamisest.

Austraalias ja Uus-Meremaal hinnatakse tootmise kasvuks 2010. aastal vastavalt 2% ja 6%. Sealseid tootjaid on soosinud head ilmastikuolud ja püsivad hinnad.

Tabel 1. Maailma piimaturu ülevaade

	2008	2009 hinnanguline	2010 prognoos	Muutus 2010/2009 hinnang %				
MAAILMA BILANSS	<i>Miljonit tonni piima ekvivalendis</i>							
PIIMATOODANG KOKKU	696.2	698.8	710.7	1.7				
Kaubavahetus kokku	42.0	43.5	46.0	5.7				
NÕUDLUSE JA PAKKUMISE INDIKAATORID								
Tarbimine inimese kohta (<i>kg/aastas</i>):								
Maailm	104.0	103.5	104.1	0.6				
Arenenud riigid	246.3	243.8	244.3	0.2				
Arenguriigid	Või	Juust	€Okeaania	Euroopa	Aasia	Põhja- ja Lõuna- Ameerika	Ladina- Ameerika	Aafrika
Kaubavahetuse	Lõssipulber	Täispiimapulber	6.0	6.2				
	tootangus (%)							
FAO piimahinna indeks	2008	2009	2010 jaan-okt	jaan-okt 10/ jaan-okt 09 (%)				
(2002-2004=100)								
	220	142	199	57				

Allikas: FAO

Tabel 2. Peamised piimatoodete eksportöörid (tuhat tonni)

	2006-2008 keskmine	2009 esialgne	2010 prognoos
TÄISPIIMAPULBER			
Maailm kokku	1 919	1 962	1 982
Uus-Meremaa	644	818	880
Euroopa Liit *	428	420	420
Austraalia	142	133	105
Argentiina	140	146	125
LÕSSIPULBER			
Maailm kokku	1 180	1 347	1 526
Uus-Meremaa	279	408	470
USA	314	249	299
Euroopa Liit *	155	227	360
Austraalia	148	167	130
VÕI			
Maailm kokku	854	916	968
Uus-Meremaa	370	475	500
Euroopa Liit *	202	143	160
Valgevene	55	86	87
Austraalia	64	84	88
JUUST			
Maailm kokku	1 835	2 000	2 098
Euroopa Liit *	579	577	660
Uus-Meremaa	285	290	284
Austraalia	195	162	186
Valgevene	92	121	133

* Kaubavahetus EL liimesriikide vahel ei ole arvesse võetud.

Allikas: FAO